

Robuste barn

Barnehagen spiller en rolle på veien til god psykisk helse

Av:

Tonje Gresseth Kyllø

Kandidatnummer: 1015

Bacheloroppgave

BDBAC4900

Trondheim, mai 2019

Bacheloroppgaven er et selvstendig studentarbeid gjennomført ved Dronning Mauds Minne Høgskole for Barnehagelærerutdanning og er godkjent som en del av barnehagelærerutdanningen. Under utarbeidelse av oppgaven har studenten fått veiledning ved DMMH.

DronningMaudsMinne
HØGSKOLE FOR BARNEHAGELÆRERUTDANNING

Forord

Da var tiden inne for å levere fra seg bacheloren. Det har vært en tidkrevende prosess, og til tider har den føltes uendelig ut. Samtidig som det har vært en veldig lærerik prosess og jeg har virkelig har fått kjent på min egen robusthet underveis. Nemlig det å stå i motstand og utfordringer, og utfordret mitt eget pågangsmot og utholdenhet til å komme meg igjennom bachelorprosessen, selv om det har vært dårlig med lys i enden av tunnelen til tider. Til tross for dette føler jeg at jeg har hatt progresjon og ervervet meg nye tanker og kunnskap underveis i prosessen, som jeg vil ta med meg videre inn i arbeidslivet og livet generelt.

Jeg vil benytte anledningen til å takke Gro Anita og Signe Marie for god og kunnskapsrik veiledning. Dere har vært til god hjelp underveis i prosessen.

En stor takk til de to informantene som stilte opp, og ga meg ett godt innblikk i praksisfeltet og delte sine erfaringer, tanker og kunnskap med meg.

Til slutt vil jeg takke min storesøster, Lene, for korrekturlesning, gode refleksjoner og heiarop underveis i prosessen – det har kommet veldig godt med!

Trondheim, mai 2019

Tonje Gresseth Kyllø

Innhold

1. Innledning.....	3
1.1 Valg av problemstilling og begrepsavklaring.....	4
1.2 Oppgavens oppbygning	4
2. Teori	5
2.1 Robusthet.....	5
2.2 Barn som subjekt	7
2.2.1 Anerkjennelse.....	8
2.2.2 Den nærmeste utviklingssonen & støttende stillas.....	8
2.3 Relasjoner	9
2.3.1 Tilknytning og trygghetssirkelen	10
3. Metode.....	11
3.1 Valg av metode - intervju	12
3.2 Valg av informanter.....	12
3.3 Gjennomføringen av intervjuet.....	13
3.4 Behandling av data	14
3.5 Etikk og personvern.....	14
3.6 Metodekritikk	15
4. Funn og drøfting.....	16
4.1 Å være robust er ikke nødvendigvis ensbetydende med å klatre høyest i treet.....	16
4.2 Skal barn gis muligheten til å bli robuste til mestre livet, er de avhengige av støtte, struktur, omsorg og rammer, som igjen fører til trygghet	19
4.3 Barnet må bli kjent med seg selv og sine følelser på veien til å bli robust.....	22
5. Avslutning	24
6. Litteraturliste	25
7. Vedlegg	i
7.1 Intervjuguide.....	i
7.2 Informasjon og samtykkeskjema	iii

1. Innledning

Etter fire år på Dronning Mauds Minne og etter å ha jobbet i barnehage noen år, syns jeg personlig å se tendenser i samfunnet til at barn i mindre grad gis muligheten til å stå i vanskeligheter og at tilretteleggingen rundt barn er stor. Min personlige mening er at dagens voksne gjør «alt» for barna og at barna ikke får muligheten til å stå opp for seg selv. Jeg tror dette gjøres i beste mening og uten kanskje å være bevisst på hvilken påvirkning små hendelsene og utfordringer kan ha på barna, sett i et lengre perspektiv.

«Når vi kommer inn fra utetiden, kler barnet av seg selv. Men klær og sko blir liggende igjen på golvet når det går inn på avdelingen. Istedenfor å ta kampen og tiden det kan ta for å få barnet til å rydde på plass dette selv, tar den voksne og skynder seg å gjøre det.»

Regjeringen trekker frem i strategien for god psykisk helse «Mestre hele livet»; «Grunnlaget for god psykisk helse legges ikke bare i helsesektoren. Det legges i alle sektorer i hele samfunnet.» (2017). Strategien vektlegger, slik jeg ser det, betydningen av barndommen og barnehagen, som et sted der grunnlaget for god psykisk helse legges. Friedrich Fröbel vektla også betydningen av barndommen, som den mest betydningsfulle delen i et menneskes liv og han mente det var i den perioden karakteren vår ble dannet (Korsvold, 1998, s. 25).

I rammeplanen tas begrepet «livsmestring» i bruk, og den vektlegger at barnets fysiske og psykiske helse skal fremmes i barnehagen (Rammeplan for barnehagen. Innhold og oppgaver, 2017, s. 13)

I dagens «prestasjonssamfunn», settes det store krav til barn og unge. Gjennom oppriktig press utenfra, men ved at det ytre presset blir et press som barn og unge pålegger seg selv. Jeg tror det er viktigere enn på lenge at det legges vekt på barnets psykiske helse i barnehagen og at de får erfaringer som kan gjøre de rustet til å møte utfordringer senere i livet. I

Rammeplanen (2017, s. 13) står det også; «Barna skal få støtte i å mestre motgang, håndtere utfordringer, og bli kjent med egne og andres følelser». Det er det vi som er rundt barna som må legge til rette for og ta på alvor. Den muligheten vi har til å hjelpe barna til å bli den beste utgaven av seg selv her og nå, kan være nyttig for de til å mestre livet sitt. Da er det viktig at vi som voksne er bevisste på rollen vår, og hvilken påvirkning den har på barna. Hva vil skje om vi som voksne «pakker inn» barna, skjerner de fra alt det som vi anser som farlig og skummelt og ikke gir de struktur og ansvar? Vil vi «frarøve» barna noe da? Hvis ja, vil det ha noen innvirkning i det lange løp?

1.1 Valg av problemstilling og begrepsavklaring

Tidlig i prosessen var jeg innom risikoleken, men ble etter hvert interessert i betydningen den kan ha på barnets psykiske helse. Og de erfaringene barnet kan erverve seg ved at det møter utfordringer, møter motgang, opplever mestringsfølelse, får oppleve at ting går opp og ned, får stå i det og kjenne på følelsene sine, som er med på å bygge selvbildet. Med det ble jeg nysgjerrig på hvilken oppfatning praksisfeltet har rundt et relativt nytt begrep som robuste barn er i teorien, og samtidig få en forståelse for hva de legger i det begrepet, både teoretisk og praktisk. Så jeg endte opp på;

«Hvilken forståelse har praksisfeltet om begrepet robuste barn?»

Når jeg tar i bruk betegnelsen forståelse, mener jeg ikke en definisjonsmessig forståelse av begrepet, men mer en personlig forståelse, og da også hva som ligger bakenfor med tanke på hva som gjøres i praksis. Noe jeg mener sier noe om informantenes forståelse av begrepet robuste barn.

I problemstillingen brukes begrepet «praksisfeltet», med det sikter jeg til de som jobber i barnehagen. Robusthet er et vidt begrep, og det kan for så vidt brukes både om det fysiske og det psykiske ved ett menneske. I denne oppgaven vil fokuset være på det psykiske aspektet omkring begrepet robusthet. Det er det jeg finner interessant, og som jeg tror det er mye å gå i dybden på. Jeg tar i bruk både *robust* og *robusthet* i oppgaven min, men de har samme betydning i min oppgave.

1.2 Oppgavens oppbygning

Oppgaven er inndelt i tre deler; *metode, teori og tolkning- og drøfting av funn*. I kapittel to presenteres teori som vil være relevant i forhold til drøfting av problemstillingen min. Videre følger et metodekapittel, der jeg presenterer teori og begrunner valg av metode. I fjerde kapittel vil jeg ta for meg funnene, og ta i bruk teorien fra kapittel to til å tolke og drøfte funnene opp mot den. Jeg har valgt å ha presentasjon av funnene og drøfting av funnene i samme kapittel, fremfor å ha de i to ulike kapittel. Dette fordi jeg synes det å drøfte rett i etterkant, gir en bedre sammenheng, samt at det blir mer flyt i teksten. I tillegg til at det blir enklere for leseren å se koblingene mellom funn og teori. Avslutningsvis kommer det en oppsummering av oppgaven.

2. Teori

Slik det kommer frem i strategien til Regjeringen, «*Mestre hele livet*», legges grunnlaget for psykisk helse allerede i barnehagen. Dette legges det også vekt på i Rammeplanen for barnehagens oppgaver og innhold, som sier «*Barna skal få støtte i å mestre motgang, håndtere utfordringer, og bli kjent med egne og andres følelser*». Det interessante i dette er det relasjonelle aspektet der det handler om hvordan den voksne tilrettelegger for mestring, utfordringer og kjennskap til følelser. For å få til dette må den voksne være relasjonen bevisst, være bevisst på barnets utvikling og hvordan den tilrettelegger for progresjon i barnets utvikling.

2.1 Robusthet

Det er en styrke som gjør at mennesket evner å holde fokuset og stå i det, til tross for motstand og krise, og det er den styrken som gjør mennesket i stand til å tilpasse innsatsen vår etter de mulighetene vi har (Jørgensen, 2017, s. 23). Robusthet kan sees på som en mental innstilling, som kommer til uttrykk gjennom menneskets væremåte. Både den fysiske væremåten, og den mentale (Jørgensen, 2017, s. 25). Robusthet er et vidt begrep, og består av flere karaktertrekk som er med på å underbygge at robusthet er en kompleks egenskap som består av flere deler. I følge psykolog Jørgensen (2017, s. 175) er det å være robust nært knyttet opp til karaktertrekk som ansvarlighet, selvstendighet, utholdenhet og sosial empati. Disse kommer til uttrykk som *selvstendighet* – det å ha troen på seg selv, *ansvarlighet* – påta seg en oppgave, oppleve *trygghet* og sosiale bånd, *utholdende* – bevare konsentrasjonen om målet og motstå fristelsen til å gi opp og *romslig* – kjenne på sårbarheten, men samtidig gi plass til troen på mestring (Jørgensen, 2017, s. 117).

Utviklingen av robusthet begynner med ytre press, for så å bli en indre kraft. Det handler om en gradvis indre oppbygging, en prosess, som ender med internalisering, og egenskapen blir en del av mennesket og en personlig egenskap (Jørgensen, 2017, s. 24).

«Vi er alle robuste på hver vår måte», sier Jørgensen (2017, s. 89). Robusthet er ikke en del av personligheten, men kan ifølge Jørgensen (2017, s. 116) sees på som en drivkraft i barnets karakterdannelse. Barnets robusthet vil alltid være preget av barnets sterke sider, interesser, talent, påvirkning og oppdragelse. Robustheten erverves på ulike måter, og vil komme til uttrykk på forskjellige måter. Den har mange forskjellige ytre former fordi hvert enkelt barn

finner sin egen personlige styrke. Slik han ser det er robusthet en mental styrke som kommer til uttrykk på forskjellige vis (Jørgensen, 2017, s. 116).

Barn blir robuste i samspillet mellom seg selv og den kulturen de lever i (Jørgensen, 2017, s. 11). Det er en drivkraft som formes av oppveksten, av de forventningene som ligger i samfunnet og ikke minst den anerkjennelsen barnet får fra de rundt seg (Jørgensen, 2017, s. 116). Robusthet vokser i kulturen og det sosiale fellesskapet omkring barnet, der barnet opplever at det *kan*, hvor det opplever at det kan få hjelp og støtte og hvor det opplever at det kan mestre (Jørgensen, 2017, s. 144).

Jørgensen (2017, s. 124) trekker frem to kulturtrekk han mener er viktig i forhold til robusthet i barnets karakterdannelse. Troverdighet og medvirkning. *Troverdighet*, kulturen rundt barnet må virke troverdig for at barnet skal utvikle tillit og oppleve at verden åpner seg for det og at det blir inkludert i det som skjer. Barnet må erfare å *bli tatt på alvor*, slik at det blir involvert, hørt, sett, får medvirke og får sagt ifra. For barnet er det viktig at den kulturen det er en del av, tillater det å være annerledes, at det får sagt sin mening ut ifra sitt eget ståsted og at det får finne sin egen måte å gjøre ting på.

Robusthet handler om prosess. Om barnets helhetlige innstilling til tilværelsen, barnets livsmot, evnen til å stole på seg selv og til ikke å gi opp. Robusthet kan ikke sammenlignes med prestasjon, som i større grad handler om resultatet og en enkeltstående handling, som ofte er målbart (Jørgensen, 2017, s. 22). I prosessen har barnet muligheten til å oppdage sine egne ressurser, ta i bruk de og utvikle de. Det å møte på utfordringer, og å håndtere de, enten alene eller med hjelp, gir erfaring som ikke kan erstattes. Gjennom utfordringer erverves livserfaringer som gir oss mennesker robusthet (Jørgensen, 2017, s. 132).

Jørgensen (2017, s. 92) mener at det å kunne leve seg inn i andres og egen atferd, gjennom å forsøke å forstå følelser, behov, tanker og intensjoner som ligger bakenfor handlinger er med på å påvirke utviklingen av robusthet. Dette omtaler han som mentaliseringsteorien, og han mener det er en side ved robustheten som er med på å gi barnet evnen til å utvikle og mobilisere ressursene det har, for å komme seg videre.

Videre trekker Jørgensen (2017, s. 88) frem sårbarhet og mestring som to sider av robusthet, som henger sammen. Det avgjørende er ikke hvordan vi takler sårbarheten, men hvordan vi forholder oss til den. Han sammenligner det å være sårbar med det å ikke takle press i en gitt situasjon, eller at man tror man ikke kan takle det. I en ny posisjon, der barnet kan føle seg litt sårbar kan en trygg voksen være der og støtte opp i den nye posisjonen. Det er da med på å

skape det som Jørgensen (2017, ss. 84-85) omtaler som ny robust stabilitet. Robustheten kommer til syne når barnet går fra sin egen svakhet der det er sårbart til mestring. Det viser evnen til å stå i det og oppleve mestring. Han ser på summen av mestring som den innsatsen et barn kan mobilisere for å overvinne en utfordring, sett i forhold til sårbareheten hos barnet. Dette blir etter hans mening et uttrykk for barnets robusthet (Jørgensen, 2017, s. 88).

Robusthet kan være ett uttrykk for de strategiene barnet har muligheten til å ta i bruk for å motvirke minkende trivsel. Mestring uten at barnet erkjenner svakhet, kan fort gå over til at det blir vågalt. Mens erkjennelse av svakhet uten aktiv mestring, der barnet kan ha mistet troen fordi den ikke får mestringsfølelse, kan føre til hjelpeløshet (Jørgensen, 2017, s. 89).

2.2 Barn som subjekt

Jørgensen mener at det å bli møtt som et subjekt, er en rettighet alle har som menneske i det de blir født inn i denne verden (Jørgensen 2000, i Bae, 2007).

Det å møte et barn som subjekt, handler om å gi barnet muligheten til å bli hørt og medvirke i sin egen hverdag, men også møte det med omsorg i forhold til mentale, relasjonelle og følelsesmessige forhold. Det å få kjenne på at noen lytter og at noen viser interesse og forståelse for dets tanker og intensjoner, er med på å gi en mestringsfølelse og følelsen av at en betyr noe. Det er en viktig forutsetning for individets selvfølelse, psykiske helse og relasjoner til andre (Bae, 2007).

Bae (2007) refererer til James, Prout & Jenks (1998) som tar i bruk metaforene «human beeings» og «human becomings» i deres omtale om synet på barnet. «Human beeings» refererer til viktigheten av å fokusere på barnet som et individ som er her og nå, og som er fullverdig aktør i sitt eget liv. Hvor fokuset ikke er på det barnet skal bli og at det må forandres til noe annet enn hva det er. Metaforen «human becomings» refererer til et syn på barnet, der fokuset er på det som kommer og at barnet skal bli et menneske. Ved å bli sett på som «human beeings», gis barnet muligheten til å bli møtt som det mennesket det er her og nå, og bli anerkjent for de følelsene, meningene og tankene det har.

I relasjoner hvor barnet primært møtes som et objekt, der det ikke blir anerkjent for det menneske det er, og med manglende respekt for sine opplevelser og perspektiv, kan det ifølge (Bae, 2007) føre til ulike varianter av psykiske forstyrrelser, kontaktløshet og svekket selvfølelse hos barnet.

2.2.1 Anerkjennelse

Å anerkjenne barn som subjekt betyr å møte det enkelte barnet som et individ som kan forholde seg til seg selv, med rettigheter i forhold til egne tanker og følelser (Bae, 2007).

Askland (2011) refererer til Berit Bae, som mener at anerkjennelse innebærer det å prøve å forstå en annen ut i fra den andres forutsetninger. Det handler om å gi tilbakemelding til barnet om at en forstår uttrykkene eller ønsker å forstå uttrykkene. Bae mener videre at anerkjennelse handler om å være åpen og slippe kontrollen, slik at det blir rom for barnet å danne sine egne assosiasjoner rundt uttrykkene sine. Slik at uttrykkene ikke defineres bare av den voksne. Til slutt mener Bae at anerkjennelse handler om at den voksne må ha et bevisst forhold rundt sine egne følelser og væremåte (Bae, 2004, i Askland, 2011, s.37).

Barnets selvbilde og selvstendighet utvikles, når det blir møtt med anerkjennelse. Det å møte barnet med anerkjennelse, handler om hvordan vi *ser* og *hører* barnet. Anerkjennelse er en måte å være på, som er knyttet til vår personlige væremåte, til menneskesynet og verdiene våre. Det handler om hvordan den voksne bekrefter barnet, og hva som bekreftes av barnets ytringer. Og hvordan barnet avvises og hva som avvises (Askland, 2011, s. 37).

Anerkjennelsen kan komme til uttrykk gjennom bekreftende kommunikasjon som er basert på forståelse og lytting, det vil være med på å gi barnet en følelse av at det har rett til sin egen opplevelse, egne tanker og følelser. Ved at den voksne formidler at den forstår hva barnet er opptatt av, både verbalt og non-verbalt, er det med på å skape trygghet (Bae, 1996, s. 152).

2.2.2 Den nærmeste utviklingssonen & støttende stillas

Det å utvikle robusthet vil være ulikt fra barn til barn. I likhet med annen læring er det viktig å ta utgangspunkt i barnets forutsetninger, slik at utfordringene er tilpasset barnet slik at barnet får muligheten til å oppleve mestring.

Lev Vygotskij mente menneskets mentale funksjoner ble utviklet i et sosialt samspill med mennesker (Askland & Sataøen, 2013, s. 196). Han så på den voksne som pådriver til utvikling hos barnet, og la stor vekt på spillet mellom barn og voksne. Vygotskij hadde en teori om utviklingen hos barnet, som han kalte den nærmeste utviklingssonen. Som var den avstanden mellom det nivået barnet er på når det kommer til individuell problemløsning og hva det kan greie å løse med veiledning og hjelp av voksne, eventuelt en kompetent jevnaldrende. I denne sonen får barnet tilgang til funksjoner, ferdigheter, kunnskap og språk

som andre har. Gjennom at barnet tilegner seg dette i denne sonen, oppnår det utvikling (Askland & Sataøen, 2013, s. 200).

Jerome Bruner videreutviklet Vygotskji sin teori om den nærmeste utviklingszone, og så på den voksnes rolle. I den nærmeste utviklingssonen til barnet, kan den voksnes rolle fungere som et støttende stillas. Med dette mente han støtten barnet trenger for å utføre en aktivitet eller en oppgave som det ikke er i stand til å gjennomføre alene på det aktuelle utviklingsnivået som det er på. Med hjelp av en voksen eller et mer kompetent barn, er det i stand til å gjennomføre de aktuelle utfordringene. Tanken er at stillaset etter hvert skal bli overflødig for barnet, og det er barnet selv som må ta i bruk stillaset. Den voksne kan tilby stillaset som en mulig støtte, men den kan ikke bruke det for barnet. Det må barnet gjøre selv (Askland & Sataøen, 2013, ss. 208-209).

2.3 Relasjoner

Vi er og blir våre relasjoner, som kan defineres som selve livet ifølge Line Melvold (2016, s. 85). Av gode relasjoner vil barn og unge lære bedre, trives bedre og oppleve psykisk helseeffekt (Krane et al., 2016, i Spurkeland, 2018, s. 206). For at barn skal kunne komme i dialoger og samhandlingsmønster, må omsorgspersonene rundt dem være i stand til å se og tolke deres kroppslige og nonverbale signaler, på lik linje som verbale. Trygghet og god selvfølelse hos barnet, skapes i relasjoner der det er likeverdighet mellom de som er i relasjonen (Bae, 2007). I Rammeplanen vektlegges omsorgsfulle relasjoner som grunnlaget for trivsel, glede og mestring (2017, s. 16).

En relasjon skjer mellom to og to individer, og det er alltid den voksne som har hovedansvaret for å skape relasjon til hvert enkelt barn. Gjennom å tilrettelegge for relasjonen og bygge opp den (Spurkeland, 2018, s. 214).

Alle mennesker har psykiske behov for å kjenne seg verdifulle, og kjenne på relasjonell omsorg. Vi mennesker lever i et gjensidig avhengighetsforhold, der identiteten og selvfølelsen styrkes eller svekkes av hva vi sier om oss selv og det de andre sier om deres opplevelse av oss (Spurkeland, 2018, s. 45). I Rammeplanen for barnehagens innhold og oppgaver presiseres det at omsorg er en forutsetning for at barn skal oppleve trygghet og trivsel. I barnehagen skal barn gis muligheten til å utvikle tillitt til seg selv og andre, alle barn skal få oppleve å bli sett, respektert og få den støtten de har behov for.

I tillegg til at balanse i barnets liv kan oppnås gjennom stabilitet, rammer og rutiner, mener Melvold (2018, s. 71) at balanse like ofte oppnås gjennom kontakt og samspill med omsorgspersoner som har evnen til å hjelpe barnet til å skape likevekt.

Når barnet føler seg sett, ivaretatt og opplever en trygg og positiv interaksjon, kan det vokse seg sterk og få en sunn selvfølelse om at det er verdt å bli elsket. For et barn er det å bli sett og ivaretatt som gjødsel for all fremtidig læring (Stubsjøen, i Melvold, 2016, s. 83).

For at barnet skal få satt ord på følelsene sine og få kjennskap til de, trenger det voksne rundt seg som ser og anerkjenner de uttrykkene det har og på den måten få hjelp til å sette ord på følelser og tanker (Melvold, 2016, s. 78). Når barnet blir anerkjent og møtt i følelsene sine, gjennom budskapet som de voksne sender via blikk, stemme, kropp, ansikt og at andre ser det og setter pris på det, blir dette tanker som etter hvert blir en del av barnets tanker om seg selv. Dette samspillet kaller Winnicott for speiling, på denne måten bygges barnets selvoppfatning opp gradvis (Askland & Sataøen, 2013, s. 59). I speilingen tilbys barnet den voksnes forståelse av hvordan barnet har det akkurat nå, og i det gis barnet muligheten til å finne meningen med seg selv i den situasjonen det er i (Jørgensen, 2017, s. 151).

2.3.1 Tilknytning og trygghetssirkelen

Trygghetssirkelen er en måte å se barnets utvikling i sammenheng med tilknytning og utforskning. En selvforklarende del av tilknytningen, og særdeles viktig del, er nærhet, trygghet og gode følelser i relasjon med en voksen. Men det handler like mye om å hjelpe barn med vanskelige følelser og støtte de i utforskning og lek (Brandtzæg, Torsteinson, & Øiestad, 2013, s. 15). Trygghet er det som kommer fremfor alt, for et lite barn. Tilknytning handler om mer enn bare den fysiske tryggheten, den nærheten barnet får til trygge voksne har også betydning for dens psykologiske utvikling. For som nevnt tidligere har nære relasjoner til omsorgspersoner, betydning for barnets utvikling psykologisk sett og barnet får en opplevelse av seg selv som et sosialt individ (Brandtzæg, Torsteinson, & Øiestad, 2013, s. 16).

Trygghetssirkelen deles inn i to hoveddeler, den øvre delen omtales som trygg base og den nedre delen omtales som trygg havn.

I den øvre del av sirkelen er barnets behov for utforskning og læring. Her er hovedfokuset å utforske verden rundt seg. Utforskning og læring fører til nysgjerrighet, som igjen fører til ny

mestring og læring. Her trenger barnet at den voksne er nærværende og tilstede, barnet trenger trygghet for å gå ut i verden å forske. I denne delen av sirkelen trenger barnet å kjenne at det er sett, at noen passer på, at det er noen som gleder seg med det og forstår det (Brandtzæg, Torsteinson, & Øiestad, 2013, ss. 25-27).

I den nedre del av sirkelen er den voksne nær og tilstede for å ta imot barnet når det har behov for hjelp, trøst og nærhet. Barnet trenger og lades. Det kommer fordi det trenger hjelp til å stabiliseres inni seg, for så å være klar til å utforske og lære videre. Ladningen foregår på ulikt vis, og vil variere fra barn til barn. Men fellesnevneren er at den voksne ser barnet, og hvilket behov det har gjennom å vie barnet oppmerksomhet, nærhet og emosjonelt påfyll. Det kan være et fang, et smil, en oppmuntrende kommentar eller en anerkjennelse av følelsene (Brandtzæg, Torsteinson, & Øiestad, 2013, s. 29).

3. Metode

Innenfor samfunnsvitenskapelig metodelære skiller det i hovedsak mellom kvantitative og kvalitative metoder. Valget av den ene eller den andre metoden vil være med på å påvirke forskningsprosessen og vurderingen av resultatet. Overordnet er forskjellen mellom disse to metodene, hvordan dataene blir registrert og analysert (Bergsland & Jæger, 2014, s. 66).

Samfunnsvitenskapelig metode handler om hvordan vi skal gå frem for å få informasjon om den virkelige verden, hvordan denne informasjonen skal analyseres og hva den forteller oss om samfunnsmessige forhold og prosesser. Mye handler om hvordan vi kan gå frem for å få et best mulig bilde på om våre egne antakelser stemmer overens med virkeligheten eller ikke. Det å ta i bruk en metode betyr å følge en bestemt vei mot et mål (Johannessen, Tufte, & Christoffersen, 2010, s. 29). I følge Ann Kristin Larsen (2007, s. 17) kan metode sees på som et redskap for å få svar på de spørsmålene vi har, og for å få ny kunnskap innenfor et felt.

I kvalitative metoder, går forskeren mer i dybden og legger større vekt på betydningen av det materialet som samles inn. Mens kvantitative metoder vektlegger utbredelse og antall i større grad. De ulike metodene innenfor kvalitative metoder kan brukes til systematisering av og gi innsikt i menneskelige uttrykk, enten gjennom språklige ytringer eller handlinger. De mest brukte metodene er intervju og observasjon, som er med på å gi et subjekt – subjekt-forhold mellom forsker og informant, som igjen er med på å prege forskningsprosessen. I motsetning til kvantitative metoder hvor det er større avstand mellom forsker og informant, og resultatet

presenteres gjennom statistikk og diagrammer. Fortolkning og kontekst er sentrale begreper innenfor kvalitative metoder, og fra forskeren sin side kreves det at en er bevisst sin forforståelse før en går inn i undersøkelsen (Bergsland & Jæger, 2014, ss. 66-68).

3.1 Valg av metode - intervju

Etter valg av tema, ønsket jeg å gå i dybden for å se hvilken forståelse som eksisterer i praksisfeltet omkring dette temaet. Problemstillingen min er formulert slik at jeg ønsker å få tilbakemeldinger på hvordan praksisfeltet opplever begrepet robusthet og på bakgrunn av det valgte jeg å gjennomføre et kvalitativt intervju. Intervjuformen er ifølge Bergsland & Jæger (2014, s. 71) nyttig når en, som i dette tilfellet, ønsker å få informasjon om hvordan mennesker forstår det som skjer omkring seg. Gjennom intervjuet får de muligheten til å beskrive sine egne erfaringer og selvoppfatning rundt det aktuelle temaet, ved at de får gjort rede for og utdypet sine perspektiver.

Jeg var inne på tanken om å gjennomføre observasjon også, og ha en metodetriangulering. Det gikk jeg bort i fra, da jeg tror det kunne ført til en større tolkning fra min side, og derav mer tolkning av deres forståelse av begrepet robusthet. Hvis jeg hadde observert hvordan de handlet i praksis, hadde det ikke gitt meg de samme dataene, og det hadde ikke gitt meg noen konkrete svar på hvordan praksisfeltet oppfatter et aktuelt begrep. Det mener jeg kommer bedre til uttrykk ved at de får formulert forståelsen sin ved bruk av ord, som de gjør i et intervju.

3.2 Valg av informanter

I kvalitative undersøkelser, er ønsket å få mest mulig informasjon om temaet som man undersøker. Det er derfor mest hensiktsmessig med en strategisk utvelgelse av informanter, hvor jeg som forsker tar et valg om hvilken målgruppe som må delta for at jeg skal få samlet nødvendig data (Johannessen, Tufte, & Christoffersen, 2010, s. 106). Jeg foretok, det som Larsen (2007, s. 77) omtaler som en skjønsmessig utvelgelse, hvor jeg plukket ut informantene ut ifra ulike kriterier. Som i dette tilfellet var kriterier som *pedagogisk leder*, *ansiennitet* og *ulike barnehager*. *Pedagogisk leder* var den mest aktuelle målgruppen for å besvare min problemstilling slik jeg så det. Fordi jeg hadde noen spørsmål som gikk på veiledning av personalet, og så ville jeg snakke med noen som var sammen med barna daglig. Andre kriteriet var *høy ansiennitet*, dette for at jeg ville sikre at de hadde en forutsetning for å

kunne uttale seg om eventuelle endringer som kan ha skjedd innenfor barnehagefeltet i løpet av en tidsperiode. Tredje kriteriet ble å finne *ulike barnehager* som kunne være aktuelle. Jeg hadde kjennskap til de to barnehagene, men jeg valgte også å lese årsplaner for å bli kjent med visjoner og mål, slik at jeg hadde en visshet om at dette var noe de jobbet med, som skulle tilsi at de hadde muligheten til å gi meg gode data. Grunnen til at jeg valgte pedagoger fra to ulike barnehager, var fordi jeg mente det ville gi meg et bredere innblikk i hvilken forståelse det er i praksisfeltet enn om de hadde jobbet ved samme barnehage. Jeg antok at to ulike barnehager har to ulike grunnsyn, noe jeg mente kunne være med på å påvirke deres forståelse av begrepet. Dette kunne være med på å gi et større mangfold i dataene, til tross for liten populasjon. Jeg hadde også en tredje informant, i tilfelle det skulle vise seg at jeg satt igjen med lite funn, etter å ha gjennomført analysen. Det viste seg å ikke bli aktuelt, da jeg fikk gode nok funn i de to intervjuene jeg gjennomførte.

3.3 Gjennomføringen av intervjuet

Intervjuguiden min var ganske stram, det omtaler Brinkmann & Kvale (2009, s. 143) som en detaljert intervjuguide. Den bidro til å holde intervjuforløpet mitt mer eller mindre stramt. Det var hovedvekt på åpne spørsmål, hvor intensjonen var å gi informanten muligheten til å svare fritt. Bergsland & Jæger (2014, s. 72) sier at de gode spørsmålene er de som er åpne, fordi de gir informanten muligheten til å reflektere og redegjøre for sine egne opplevelser og erfaringer om det aktuelle temaet. Jeg valgte å følge opp med en del underspørsmål, for å peile samtalen inn mot det jeg ønsket å vite mer om. I forkant av intervjuet sendte jeg ut intervjuguiden, slik at informantene fikk muligheten til å forberede seg om de ønsket det. Noe som kunne være med på å gi mer reflekterte svar under selve intervjuet.

På grunn av nye regler angående personvern og opptak av intervju kom litt sent i bachelorprosessen, og behandlingstiden på eventuell søknad var lang, var jeg nødt til å gjennomføre intervjuet uten å ta det opp, og notere direkte underveis i intervjuet. Av den grunn har jeg kun dataene i tekstform. Jeg hadde ingen med meg som noterte for meg.

Informanten pratet mens jeg skrev, og når h*n var ferdig, notere jeg ned stikkordsmessig det som hadde blitt sagt. Hvis jeg greide det, fulgte jeg opp det h*n hadde sagt, og gikk ut ifra det. Men aller mest måtte jeg bare hoppe til neste spørsmål i guiden, for å greie å holde tråden i intervjuet. Det at jeg noterte underveis i intervjuet føler jeg var med på å hemme muligheten til å snakke om temaet utover intervjuguiden, og følge opp det informanten sa.

Intervjuet valgte jeg å gjennomføre på informantenes respektive arbeidsplass, og det var et bevisst valg fra min side. Da jeg antok at det var et sted hvor de følte seg trygg, og at det kunne være med på å gi de den tryggheten de trengte for å snakke friere om sine tanker og erfaringer (Bergsland & Jæger, 2014, s. 72). Det ene intervjuet gjennomførte jeg etter arbeidstid, og hadde dermed god tid til å komme gjennom intervjuguiden. Det andre intervjuet ble gjennomført i arbeidstiden til den respektive informanten, og det var med på å prege intervjusituasjonen. Vi var mer presset på tid og måtte i større grad haste videre til neste spørsmål for å komme gjennom intervjuet i løpet av den tiden vi hadde til rådighet. Dette påvirket validiteten på dataene.

I og med at jeg noterte fortløpende underveis i intervjuet, ble det til at jeg noterte ned stikkord noen steder, og det var vanskelig å få med seg hvert ord de sa i tekstform. Så når jeg finskrev intervjuet samme dag som jeg gjennomførte intervjuet, måtte jeg være veldig bevisst på å ikke tolke stikkordene og tillegge de mine meninger.

3.4 Behandling av data

Da jeg fikk dataene i retur etter at informantene hadde godkjent de, begynte jeg å gå gjennom de og strukturerte materialet og reduserte mengden data. Jeg prøvde å finne et eventuelt mønster og likhetstrekk mellom de to intervjuene. I følge Bergsland og Jæger (2014, s. 81) er struktureringen av datamaterialet starten på analysen. Gjennom å strukturere, redusere mengden og få orden på datamengden, får man en oversikt over hvilke data en sitter på. Jeg valgte å gjøre dette ved at jeg sorterte dataene i ulike kategorier, jeg startet med åtte kategorier og tok utgangspunkt i inndelingen jeg hadde i intervjuguiden. Jeg ordnet et tankekart, for å bedre få oversikt over eventuelle likheter og ulikheter i funnene. Det gjorde det enklere å se hvilke funn jeg kunne trekke inn i samme kategori, for å få ned antall kategorier og samle funnen. Tilslutt endte jeg opp på 4-5 kategorier, som var samlende for de dataene jeg hadde fått inn og som jeg ville ta med meg videre i prosessen.

3.5 Etikk og personvern

«Etikk dreier seg først og fremst om forholdet mellom mennesker, det vil si spørsmålet om hva vi kan og ikke kan gjøre mot hverandre» (Johannessen, Tuft, & Christoffersen, 2010, s. 89).

I følge Larsen (2007, s. 15) vil en som gjennomfører et forskningsprosjekt alltid støte på etiske dilemmaer, og være nødt til å ta stilling til etiske prinsipper. I forkant av intervjuet fikk

informantene tilsendt et samtykkeskjema, som var en avtale mellom meg og informantene. Der kom det frem at informasjonen de ga meg, ville være anonymisert. Ifølge Bergsland og Jæger (2014, s. 83) er behandling av personopplysninger et viktig aspekt ved forskningsetikk, og det er lovfestet at den enkelte ikke skal bli krenket gjennom behandling av personopplysninger. Videre i samtykkeskjemaet fikk de informasjon om at deltakelsen var frivillig, og at de sto fritt til å trekke seg på hvilket som helst tidspunkt underveis i prosessen. Dette for å ivareta informantens rett til selvbestemmelse. Videre ble det gjort rede for hvordan noteringen av intervjuet ville foregå. I og med at jeg ikke kunne ta opp intervjuet på bånd, noterte jeg underveis. Det var viktig for meg at informantene skulle være trygge på at det de hadde sagt, hadde blitt riktig gjennonfortalt av meg i mine notater. De fikk lese gjennom intervjuet i etterkant, på den måten fikk jeg forsikret meg om at jeg hadde oppfattet de riktig og at informantene var enig i min gjengivelse av intervjuet. Jeg ga de muligheten til å godkjenne det som sto der, eventuelt tilføre eller endre på svarene. Dette for å forsikre at det ikke forelå noen misforståelser eller tolkninger fra min side. Dataene blir oppbevart på min personlige pc i tekstform, og blir slettet i etterkant av bachelorprosessen.

I besvarelsen har jeg valgt å omtale informantene med fiktive navn, «Stine» og «Kari».

3.6 Metodekritikk

Bergsland & Jæger (2014, s. 80) sier at det ikke er en metode som er feilfri, og at som forsker er det viktig å være bevisst over sin egen metode, ved å være kritisk og reflektert. Relabilitet handler om dataens pålitelighet (Johannessen, Tufte, & Christoffersen, 2010, s. 40). Hvis dette intervjuet hadde blitt gjennomført om igjen med andre informanter og svarene hadde blitt lik, kunne vi begynt å snakket om høy relabilitet omkring dette emnet i barnehagene. I dette tilfellet har jeg liten tro på at det ville blitt helt likt, de funnene jeg har funnet tror jeg vil variere fordi det er mange faktorer som kan påvirke en persons forståelse av et begrep. Som tidligere erfaringer, kunnskaper, forforståelse, personlig grunnsyn, synet på barn, barnehagens grunnsyn for å nevne noen eventuelle faktorer. Det finnes ingen fasit på et menneskes forståelse av et begrep, det er veldig individuelt og vil aldri bli helt likt. Den dataen jeg har hentet inn vil også være påvirket av min forforståelse, erfaringer og meninger som jeg har opparbeidet meg. Det vil også være med på å farge resultatet av datainnsamlingen. Resultatet blir påvirket av den kommunikasjonen som er mellom meg som forsker og informantene. Alt dette er med på å påvirke relabiliteten på de dataene som er hentet inn. I tillegg gjorde jeg et strategisk utvalg av informanter, slik at jeg viste at de hadde kjennskap til dette temaet. Alle

disse faktorene kan føre til at mine funn ikke er representative for alle barnehager, men mye kan være gjenkjennbart og felles. Så jeg tror de kan være nyttige for flere barnehager.

I og med at jeg kun noterte underveis i intervjuet, kan jeg ikke være hundre prosent sikker på at dataene stemmer, i og med at jeg ikke har lydopptak. For selv om informantene fikk lest igjennom det i etterkant, kan det være vanskelig for informantene selv å huske akkurat hva de hadde sagt. Det at de leste igjennom dataene høyner validiteten på de, i større grad enn om de ikke hadde lest igjennom.

4. Funn og drøfting

Fra analysen har jeg trukket ut tre utsagn som gir et utgangspunkt for drøftingen i dette kapitlet. Informantene er ikke sitert ordrett, men utsagnene representerer mer en sammenfatning av forståelsen jeg opplevde de hadde. Utsagnene bidrar på mange vis å sette fokus på funnene fra analysen.

4.1 Å være robust er ikke nødvendigvis ensbetydende med å klatre høyest i treet

Innledet intervjuet med å spørre om hva de la i å være robust som menneske. Kari mente robust kunne være synonymt med andre begreper som hardfør og rustet til. Hennes forståelse av robust var å kunne stå i ting, takle hverdagen i med- og motgang og kjenne seg selv og sine følelser godt. Den andre informanten Stine så på et robust menneske som en som er trygg i seg selv, har indre styrke og godt selvbilde. Det vil være raust og inkluderende, ha sterk vilje og god emosjonell kompetanse og akseptere ulikheter. Det er et menneske som aksepterer å ikke mestre, men som jobber videre med det utgangspunktet det har.

Svarene kan tyde på at de har en relativt lik forståelse av begrepet. Uten at de svarte helt likt på alt underveis i intervjuet. Med tanke på at de begge assosierte begrepet robust og robusthet, med psykiske egenskaper. De så på robust som synonymt med livsmestring som blir brukt i rammeplanen, og de mente de to begrepene favnet om mye av det samme.

De forklaringene informantene gir på deres forståelse av begrepet robusthet, kan sammenstilles med Jørgensen sin forståelse. Han trekker frem ansvarlighet, selvstendighet, utholdenhet og sosial empati, som karaktertrekk som er med på å forme hver enkeltes robusthet (Jørgensen, 2017, s. 175). Slik jeg ser det viser svarene fra informantene og teori at

egenskapen robust kan bestå av en eller flere karaktertrekk. Og sammensetningen av karaktertrekk kan være ulik fra individ til individ, men fortsatt være robust.

Kari mente at alle barn har en drivkraft, så lenge den riktige motivasjonen er tilstede og det opplever mestring. Dette tolker jeg dit at hun mener at alle har drivkraft til å komme seg frem i livet, har pågangsmot og evnen til å stå i det, når motivasjonen og mestringen er tilstede ut ifra enkeltbarnets forutsetninger. Jørgensen tok også i bruk begrepet drivkraft i ett forsøk på å forklare robusthet, da han ikke så på det som en del av personligheten til barnet, men en drivkraft og en selmotivasjon i karakterdannelsen (2017, s. 116).

Det Kari kaller for drivkraft, kan på en annen side sammenlignes med det Jørgensen (2017, s. 89) omtaler som strategier. Han mener at alle barn har ulike strategier ut ifra de forutsetningene de innehar, og at robustheten kommer til uttrykk gjennom de strategiene barnet har mulighet til å iverksette for å kunne motvirke minkende trivsel. Det er disse strategiene som kommer til uttrykk når barnet mobiliserer styrke til å holde ut i en vanskelig situasjon, lenge nok til at det kommer seg videre.

Begge informantene mente at det å være eller å bli robust, ikke er ett mål i seg selv. Det å være robust handler om å være i en prosess med progresjon. Slik jeg ser det, mener de progresjon ut ifra barnets egne forutsetninger. Gjennom progresjon vil det oppleve mestring, ved at utfordringene er tilpasset forutsetningene til barnet. For å være i prosess kreves det utholdenhet og pågangsmot til å være i den og ikke gi opp selv om en møter motstand og utfordringer. Samtidig må det være progresjon tilstede i prosessen, for å oppleve mestring. Det vil igjen være med på å gi barnet pågangsmot til å gå videre. De mente det er viktig å skille mellom progresjon og prestasjon. I barnehagen bør den voksne fokusere på utviklingen hos barnet, og ikke hvor flink barnet har vært. Begrepet flink sier ikke noe om hvorfor barnet har gjort noe bra. Dette samsvarer med at Jørgensen (2017, s. 132) sier at det er i prosessen at barnet har muligheten til å oppdage sine ressurser og bruke og utvikle ressursene sine. Det er i prosessen de møter utfordringer og har muligheten til å få progresjon i måten å håndtere de på. Hans mening er at det er gjennom utfordringer at livserfaringer erverves, og at det er livserfaringer som gir oss mennesker robusthet.

Stine trakk frem at mestring og progresjonen bygger selvbilde. Der fysiske virkemiddel som å klatre i trær, kan sees på som ett fysisk verktøy som er med på å bygge robustheten gjennom mestring. Om det å klatre høyest i treet er med på å bygge robusthet, handler om hvilke forutsetninger barnet har og hva det er som gir barnet følelsen av mestring. For et barn kan det

å klatre helt til topps gi mestringsfølelse, mens det for et annet barn kan få den samme følelsen av mestring ved å klatre til den første greina. Begge opplever mestring, som er med på å bygge robustheten til hver av dem. Ulikheten er at de har forskjellige forutsetninger, og da vil det fysiske virkemiddelet variere for å oppnå samme følelsen av mestring. Det viktigste er at hvert enkelt barn har progresjon i utfordringen i forhold til sine forutsetninger. Det handler om å kjenne barnet og vite hva hvert enkelt barn trenger. For barnets del vil mestring uten erkjennelse av svakhet eller at den voksne tror den klarer mer enn det gjør, kan gå over til å bli vågalt og fokuset på prestasjonen blir større enn progresjonen. Mens erkjennelse av svakhet uten aktiv mestring, der barnet tror det ikke klarer, den voksne ikke har trua på barnet eller at barnet ikke opplever mestring, kan føre til hjelpeløshet (Jørgensen, 2017, s. 89).

Disse tankene kan sees i sammenheng med Vygotskijs teori om barnets nærmeste utviklingszone, som er sonen mellom det nivået barnet er på når det kommer til individuell problemløsning og hva det kan greie å løse med veiledning og hjelp av en voksen. I en prosess med fokus på progresjon, vil en voksen være tilstede og være en pådriver til utviklingen hos barnet. Og hjelpe barnet til å oppleve mestring (Askland & Sataøen, 2013, s. 200). Her er det viktig at den voksne kjenner til barnets forutsetninger, og tilbyr barnet det det trenger for å oppnå utvikling og oppleve mestring.

I følge Kari er det viktig at den voksne møter hvert enkelt barn ulikt, og tar utgangspunktet i de forutsetningene hvert enkelt barn har. For å kunne «pushe» barnet akkurat nok til at det opplever mestring når det behøver det, sett i forhold til progresjon og opprettholde den indre motivasjonen og drivkraft. Dette har likhetstrekk med Bruners teori, om at den voksne kan fungere som ett støttende stillas i barnets utviklingszone. Med dette mente Bruner støtten barnet trenger for å utføre en aktivitet eller en oppgave som det ikke er i stand til å gjennomføre alene på det aktuelle utviklingsnivået som det er på (Askland & Sataøen, 2013, ss. 208-209). For å kunne fungere som ett støttende stillas, må den voksne kjenne barnet godt. Slik at den som Kari sier, vet hva barnet trenger ett ekstra push på og til hvilket tidspunkt.

Dette som Kari omtaler om å pushe barnet, og være ett støttende stillas kan også sees i sammenheng med det Jørgensen omtaler som tillit. Han mener tillitt henger sammen med den følelsen av å være noe og kunne stå for noe (Jørgensen, 2017, s. 126). Slik jeg ser det kan det å gi barnet ett lite push, og være der som ett støttende stillas gi barnet den tilliten det trenger ovenfor seg selv, og føle at det er noe og kan noe. Slik at det får troen på at det kan gjennomføre utfordringen. Den voksne har en viktig rolle her, og er den som gir pushet. Men det er viktig å huske på at det fortsatt barnet som skal mestre utfordringen, men den kan være

avhengig av å ha den voksne der til å støtte opp. Det er som Jørgensen sier i et intervju med barnehage.no, de voksne kan ikke frata barnet ansvaret for eget liv (Struktur og rammer skaper robuste barn, 2017). Men det kan støtte det i ansvaret.

På en annen side påpeker Stine at en må være bevisst på å ikke pushe for mye, da det fort kan gå over til avvisning. Der tanken om at man som voksen skal gjøre barnet robust ved at en sier; «Nå må du slutte å gråte, det der er ikke noe å gråte for» for å «tøffe opp» barnet. Her kan det fort gå over til å avvise følelsene til barnet, og ikke møte det i følelsene. For hva har vel den voksne rett til å anta at det går bra? Stine mente dette kunne skje om en som voksen så på robusthet som noe fysisk, og det å være tøff. Ved at den voksne pusher barnet uten å anerkjenne barnets behov og forutsetninger, vil barnet slik jeg ser det bli oppfattet som ett objekt. Der det ikke blir anerkjent for det menneske det er. Med manglende respekt for sine opplevelser og perspektiv, kan barnet ifølge (Bae, 2007) få svekket selvfølelse. Dette er et paradoks, med tanke på at barnets grenser skal anerkjennes og flyttes, men også respekteres (Jørgensen, 2017, s. 164). Det er en hårfin balansegang mellom å pushe det akkurat nok til at barnet får motivasjon og indre lyst til å forsere utfordringen, men samtidig ikke for mye slik at det går over til å overkjøre barnet og ikke ta hensyn til det barnet har behov for.

Forståelsen til Stine og Kari ligger tett opp til teorien som er belyst i dette kapittelet, og prosess og voksenrollen, samt barnets forutsetninger er viktig elementer som blir trukket frem i deres forståelse av begrepet.

4.2 Skal barn gis muligheten til å bli robuste til mestre livet, er de avhengige av støtte, struktur, omsorg og rammer, som igjen fører til trygghet

Begge informantene la stor vekt på tilknytningen og den betydningen riktig tilknytning har for barnet og barnets hverdag i barnehagen. Men også at det har betydning videre i livet. De så på trygghet som en viktig faktor for å bygge robusthet hos barn.

«Det handler ikke om at han skal bli tøff, han skal bli trygg. Det er det robusthet handler om.» (Stine)

«De er avhengig av en trygg tilknytning i starten av barnehagelivet, men også opp i gjennom årene» (Kari)

Jeg tolker det som at Stine og Kari vektlegger tilknytningen og tryggheten stor betydning i barnets liv. Samt at Stine mener at robusthet handler om det psykiske ved barnet, og ikke noe

som handler om å være tøff og fysisk. Mens Kari mener at barnet er avhengig av trygg tilknytning i starten, og det er med på å legge ett grunnlag. I Rammeplan for barnehagens innhold og rammer (2017, ss. 13-16), presiseres det at omsorg er en forutsetning for at barnet skal oppleve trygghet og trivsel. Jeg ser på omsorg og tilknytning som to synonyme begreper i denne sammenhengen.

I følge Brandtzæg m.fl. (2013, s. 16) påvirker den fysiske trygghet og den nærheten barnet får til en trygg voksen, utviklingen av barnets psykologiske utvikling.

Dette kommer til uttrykk i teorien om trygghetssirkelen, som er en måte å se barnets utvikling i sammenheng med tilknytning og utforskning. Samt betydning det har på barnets utviklingspotensialet. I trygghetssirkelen vektlegges omsorg og relasjon fra den voksne. Ikke bare nærværende voksen i form av ett fang å sitte på, men også nærværende i form av å støtte barnet i utforskningen og med vanskelige følelser (Brandtzæg, Torsteinson, & Øiestad, 2013, s. 15). Trygghetssirkelens to deler, trygg base og trygg havn utgjør to sider av trygghet som for barnet er like viktig og avgjørende for dets utvikling. Med trygg base menes det at barnet har ett trygt utgangspunkt med en nærværende voksen, for å utforske verden, som fører med seg nysgjerrighet som igjen kan føre til mestring og læring (Brandtzæg, Torsteinson, & Øiestad, 2013, ss. 25-27). I den andre delen, trygg base trenger barnet en nærværende voksen som er der og gir barnet hjelp, trøst og nærhet alt etter hva behovet er. Barnet kommer i trygg base fordi det trenger å stabilisere seg (Brandtzæg, Torsteinson, & Øiestad, 2013, s. 29). Begge sidene av trygghet, må være tilstede for at barnet skal være i balanse og oppleve trygghet.

Informantenes uttalelser omkring trygghet og tilknytning, og teorien om trygghetssirkelen kan også sees i lys av Jørgensens teorier om at det å være sårbar er en del av det å være robust (2017, s. 84). Han sammenlignet sårbarhet, med det å ikke takle presset i en gitt situasjon. Slik jeg ser det, kan det sees i sammenheng med trygghetssirkelen og den følelsen barnet kan kjenne på når det er i øvre del av trygghetssirkelen og utforsker den nye verden. Da er barnet i en ny posisjon, som det kanskje ikke har vært i før og det kan føle seg litt sårbar. Men ved å ha en trygg omsorgsperson der, som tar imot det og støtter det i nye utfordringer, kan det være med å bidra til at det skapes det som Jørgensen (2017, s. 85) omtaler som ny robust stabilitet. Jeg ser paralleller til det Stine sier, at robusthet handler om å være trygg. Når den voksne er der, og hjelper barnet er det trygg nok til å møte motstanden som det kan oppleve i den øvre delen av trygghetssirkelen. Hvor det utforsker nye miljøer og materialer, som vil være med på å bygge robustheten.

Kari trakk fram sitt syn på voksenrollen som varm og tydelig, ikke streng og avvisende. Hun mente dette er viktig med tanke på trygghet. De voksne må sette tydelige rammer for barnet, og at dette bidrar til å trygge barnet. Hun mente det er viktig at den voksne er raus, og har god lytteevne. Dette så hun i sammenheng med Baumrinds fire voksenstiler, hvor hun mente dette synet hadde sammenheng med den autoritative stilen. I (Størksen, 2014) kommer det frem at den autoritative voksne er varm og omsorgsfull, samtidig som det er en voksen som setter tydelige grenser og rammer. Som anerkjenner og møter barnet der det er, og gir barnet tillitt til medvirkning er med på å danne ett godt grunnlag for relasjonsbygging. I forskning fremheves denne voksenrollen som den beste i møte med barn. I forskning kom Baumrind frem til at barn som ble møtt av foreldre som viste varme ovenfor barna sine, og som tok hensyn til barnas behov og ønsker samtidig som de var tydelig på viktige grenser, i størst grad var harmoniske (Størksen, 2014).

Videre i intervjuet ble det snakket om den voksens rolle i relasjonen til barnet, og betydningen det har for at barnet skal føle seg trygt.

«Det er alltid vi som voksne som skaper en relasjon, aldri barnet» (Kari)

På grunnlag av denne uttalelsen forstår jeg Kari som en voksen som er bevisst viktigheten av sin egen rolle i møte med barnet, og at det er den voksne som skaper relasjonen. Dette er helt i tråd med det Jan Spurkeland (2018, s. 214) sier, om at det er den voksne som har ansvaret for å skape relasjonen med barnet, og at det er den voksne som må legge til rette for relasjonen og bygge den opp. Det relasjonelle mellom barn og voksne, også barn -barn, er med på å utvikle robustheten hos barnet. Ifølge Jørgensen (2017, s. 11) blir barnet robust i samspillet mellom seg selv og den kulturen de lever i. Robustheten formes av oppveksten, forventningene som er i samfunnet, den anerkjennelsen og sosiale bekreftelsen barnet får fra de i rundt seg. Forskning viser til at barn som har hatt nære relasjoner med læreren sin, har større sannsynlighet for faglig mestring i skolen. Sett fra den andre siden viser den til at en negativ relasjon til pedagogen i barnehagen forbindes med en svakere faglig mestring i skolen frem til 8.klasse (Hamre & Pianta, 2001, i Størksen, 2018, s.27).

Funnene og teorien samsvarer, også under dette kapittelet. Informantene deler det samme synet som teorien, når det kommer til viktigheten av barnets trygghet i relasjonen med voksne.

4.3 Barnet må bli kjent med seg selv og sine følelser på veien til å bli robust

Stine er inne på en interessant side av robustheten, når hun trekker frem at robusthet ikke handler om hvor fort barnet reiser seg etter at det har falt, men at det handler om hvordan barnet tar det og takler følelsene. Jeg tolker denne delen av Stines forståelse at det ikke handler om selve følelsene, som smerte, tristhet og sårhet. Men om hvordan barnet håndterer følelsesregisteret sitt og avreagerer. At graden av robusthet ikke måles etter om barnet gråter eller ikke når det får vondt. Men hvordan barnet ser fremover og kommer seg videre etter å ha møtt en utfordring, og hvilke erfaringer barnet erverver. Det trenger ikke å være slik at den som gråter minst er den som er mest robust, kanskje er det motsatt? At den som viser følelser og kjenner til følelsene sine, kan være robust og kjenne til hvilke strategier det skal ta bruk for å komme seg videre. Mens den som ikke er godt kjent med følelsene sine, kan være utrygg i hvordan det skal komme seg videre. Og i større grad vil føle på en form for håpløshet, gir opp, mister motivasjonen til å prøve videre, for å nevne noen mulige måter å av reagere på.

Begge informantene var enige om at det var den voksnes rolle å hjelpe barnet med å forstå sine følelser, gjennom å møte de i følelsene sine. Det kom frem i intervjuet at om barnet som ikke blir møtt i følelsene sine, kan få det vanskelig med å kjenne seg selv og følelsene sine. Stine mente konkrete tilbakemeldinger kan være ett godt virkemiddel for å gjøre barnet mer robust, ved å sette ord på følelsene til barnet. «Jeg ser at du er lei deg nå, vil du fortelle meg hvorfor du er lei deg?». Bae (1996, s. 152) omtalte dette som bekreftende kommunikasjon. Hun mente det er med på å gi barnet en følelse av at det har rett til sin egen opplevelse, egne tanker og følelser. At barnet blir bekreftet på sine følelser er, ifølge Bae med på å skape trygghet hos barnet.

Det var også enighet blant informantene om viktigheten av at hvert enkelt barn må møtes der det er, og at det er viktig at den voksne kjenner barnet og at hvert enkelt barn blir sett for den det er. I følge Stine og Kari er det viktig hvordan den voksne er der og støtter barnet i det og anerkjenner det. Ved å være sensitiv for barnets uttrykk, både verbale og non-verbale og være tett på, er det mulig å veilede og støtte barnet når det trenger det. Dette kan sees i sammenheng med å anerkjenne barnet som subjekt. Da utvikles barnets selvbilde og selvstendighet. Det handler om hvordan den voksne bekrefter barnet, og hva som bekreftes av barnets ytringer (Askland, 2011, s. 37). Ved at det er likeverdighet i en relasjon, utvikles trygghet og god selvfølelse.

Anerkjennelse av barnets følelser og evnen til å møte barnet der det er, henger sammen med hvilket syn den voksne har på barnet. Kari og Stine gir uttrykk for at de har troen på barnet og at de har en likeverdig relasjon til barn, og det kan sees i sammenheng med Berit Baes syn på barnet som ett subjekt. Som handler om å møte barnet med omsorg i forhold til mentale, relasjonelle og følelsesmessige forhold. Det å få kjenne på at noen lytter til seg, at noen viser interesse og forståelse for sine tanker og intensjoner, er med på å gi en mestringsfølelse og følelsen av at en betyr noe. Det er en viktig forutsetning for individets selvfølelse, psykiske helse og relasjoner til andre (Bae, 2007). Sett på en annen side, vil et barn som ikke anerkjennes og som blir møtt som et objekt i større grad få svekket selvfølelse (Bae, 2007).

Stine ga uttrykk for at det å være robust også handler om å ta gode valg for seg selv, og i det tolker jeg at hun legger det å kjenne sine styrker og svakheter. Hun mente også at robusthet handler om å kjenne seg selv godt, vite hva en tåler av grenser, vite hvordan en skal regulere seg ut ifra situasjonen. Stine mente det at robusthet handlet om evnen om å ikke la seg knekke av det å ikke mestre og erkjenne sine svakheter. Slik jeg ser det, må barnet kjenne seg selv godt for å ha muligheten til å ta gode valg for seg selv. Skal barnet ha muligheten til å kjenne seg selv, er de avhengige av voksne som reflekterer det og møter det i følelsene og som danner struktur og rammer. Det at barnet blir reflektert gjennom andre, er helt avgjørende for barnet når det kommer til utviklingen av selvet. Gjennom at barnet blir speilet gjennom de i rundt seg, skapes det innhold i selvet (Askland & Sataøen, 2013, s. 128). I speilingen tilbys barnet den voksnes forståelse av hvordan barnet har det akkurat nå, og i det gis barnet muligheten til å finne meningen med seg selv i den situasjonen det er i (Jørgensen, 2017, s. 151). Jeg-et er individets personlige vilje- og styringssystem, det autonome systemet. Jeg-ets oppgave er å skape en sammenheng mellom drifter, realitet og moral, og kan på den måten kan robusthet ifølge Jørgensen (2017, s. 98) i større eller mindre grad sees på som en egenskap av jeg-et.

Også her er det samsvar med informantenes tanker omkring det å kjenne seg selv og viktigheten av at barnet blir møtt som et subjekt. Og blir anerkjent for det mennesket det er og at det blir møtt i følelsene.

5. Avslutning

Gitt den valgte metoden og teorien som er brukt i denne oppgaven, indikerer funnene fra informantene at forståelsen ligger tett opp til teorien. Således kan det tyde på at praksisfeltet har en god forståelse av begrepet robuste barn.

De funnene jeg fikk, syns jeg gir ett godt bilde på kompleksiteten i dette temaet. Det å bygge robusthet kan sammenlignes med det å legge ett puslespill, det er mange små brikker som skal på plass og som sammen skal skape en individuell helhet. Som barnet i innledningen som skulle fått ansvaret for å legge på plass klærne sine, i hvert fall deler av de. Isolert sett har ikke den «lille» oppgaven mye å si, og for oss voksne kan den virke banal. Men sett i en større sammenheng, gir den barnet blant annet mestring, ansvarsfølelse, anerkjennelse, tillitt og struktur. Ved å bygge videre på disse små hendelsene i barnets prosess – livet, er dette små brikker som sammen med gode relasjoner, etter hvert danner karaktertrekket robusthet. For så å bli det Jørgensen omtalte som en del av mennesket og en personlig egenskap (Jørgensen, 2017, s. 24). Slik jeg ser det er en uendelig prosess, som vil vare hele livet. Som vil være påvirket av enkeltmennesket, dets forutsetninger og de utfordringene det vil stå ovenfor.

Det har vært en lærerik prosess, og en reise der jeg har bygd opp min egen kompetanse. Jeg ser på temaet med andre øyne i dag enn for et halvt år siden. Jeg har sett at valgene jeg har gjort i prosessen, i stor grad har vært med på å prege oppgaven og funnene. Jeg har endt opp med en oppgave uten de helt store motsetningene i tanker omkring dette emnet. Jeg valgte selektivt ut to pedagoger, men den vissheten om at de hadde høy faglig kompetanse. Sett i ettertid hadde det å valgt to ulike representanter fra praksisfeltet kunne gitt meg et annet bilde på forståelsen i praksisfeltet, og kanskje kunne det ha dukket opp noen ulike tanker som hadde gitt et mer realistisk bilde over forståelsen av begrepet i praksisfeltet. De to barnehagene var også litt lik i måten å jobbe med, som var med på å prege variasjonen i dataene mine. Nå når jeg sitter her med sluttproduktet, føler jeg at jeg kun har fått til å tatt for meg overflaten av hva robuste barn og robusthet innebærer. Det finnes en mulighet for å gå mer i dybden på det som har kommet frem i denne oppgaven. Som relasjoner, prosessen og anerkjennelse for å nevne noe.

Jeg skal avslutte med et utsagn fra den ene informanten, som jeg syns oppsummerer denne bacheloroppgaven godt, og som gir et godt bilde på hva vi jobber med i barnehagen.

«En blir robust av å gå små skritt. Som voksen må vi huske at vi ikke jobber med ett ord, men med ett helt menneske.»

6. Litteraturliste

- Askland, L. (2011). *Kontakt med barn. Innføring i barnehagelærerens arbeid på grunnlag av observasjon. (2.utg)*. Oslo: Gyldendal Akademisk Forlag.
- Askland, L., & Sataøen, S. (2013). *Utviklingspsykologiske perspektiv på barns oppvekst (3. utg.)*. Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Bae, B. (1996). *Det interessante i det alminnelige*. Oslo: Pedagogisk forum.
- Bae, B. (2007, 01 10). *Å se barnet som subjekt - noen konsekvenser for pedagogisk arbeid i barnehagen*. Hentet 03 24, 2019 fra <https://www.regjeringen.no/no/tema/familie-og-barn/barnehager/artikler/a-se-barn-som-subjekt---noen-konsekvenser/id440489/>
- Bergsland, M. D., & Jæger, H. (2014). Bacheloroppgaven. I M. D. Bergsland, & H. Jæger (red.), *Bacheloroppgaven i barnehagelærerutdanningen* (ss. 51-87). Oslo: Cappelen Damm.
- Brandtzæg, I., Torsteinson, S., & Øiestad, G. (2013). *Se barnet innenfra. Hvordan jobbe med tilknytning i barnehagen*. Oslo: Kommuneforlaget.
- Johannessen, A., Tuft, P., & Christoffersen, L. (2010). *Introduksjon til samfunnsvitenskaplig metode (4. utg.)*. Oslo: Abstrakt forlag.
- Jonassen, T. (2017, 05 24). *Struktur og rammer skaper robuste barn*. Hentet 05 01, 2019 fra Barnehave.no: <https://www.barnehave.no/artikler/struktur-og-normer-skaper-robuste-barn/427531>
- Jørgensen, P. S. (2017). *Robuste barn*. Oslo: Cappelen Damm .
- Korsvold, T. (1998). *For alle barn! Barnehagens framvekst i velferdsstaten*. Oslo: Abstrakt forlag.
- Kunnskapsdepartementet. (2017). *Rammeplan for barnehagen. Innhold og oppgaver*. Oslo: Pedlex Norsk skoleinformasjon.
- Kvale, S., & Brinkmann, S. (2009). *Det kvalitative forskningsintervjuet*. Oslo: Gyldendal akademisk.
- Larsen, A. K. (2007). *En enklere metode. Veiledning i samfunnsvitenskaplig forskningsmetode*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Melvold, L. (2016). *Mening, mot & menneskeverd*. Oslo: Kommuneforlaget.
- Melvold, L. (2018). *Livsmestring i barnehagen; Å bære sin egen bagasje*. Oslo: Kommuneforlaget AS.
- Regjeringen. (2017). *Mestre hele livet. Strategi for god psykisk helse (2017-2022)*. Hentet 04 22, 2019 fra https://www.regjeringen.no/contentassets/f53f98fa3d3e476b84b6e36438f5f7af/strategi_for_god_psykisk-helse_250817.pdf
- Spurkeland, J. (2018). *Relasjonell atferd i arbeidslivet*. Oslo: Universitetsforlaget.

Størksen, I. (2014, 01 31). *Den autoritative voksenstilen*. Hentet 04 06, 2019 fra <https://laringsmiljosenteret.uis.no/skole/klasseledelse/filmer-boker-og-verktoy/filmer/den-autoritativ-voksenstilen-article117311-21225.html>

Størksen, I. (2018). *Livsmestring og livsglede i barnehagen*. Oslo: Cappelen Damm.

7. Vedlegg

7.1 Intervjuguide

«Hvilken forståelse har praksisfeltet om begrepet robuste barn?»

Forskningsspørsmål – hva er det jeg lurer på?

- *Hvilken forståelse har praksisfeltet med begrepet robuste barn – og «underbegreper» /utfyllende begreper som pågangsmot, utholdenhet (å stå i det), egenverd, trygghet,*
- *Hvordan ser de som jobber i barnehagen på «dagens» holdninger i samfunnet når det kommer til robusthet – er det nødvendig å jobbe med det / ha økt fokus på det?*
- *Hva kan vi «egentlig» forvente av barnehagebarn?*
- *Hvordan det jobbes det med dette i praksis?*

Robusthet

- Hva er det første du tenker, når du hører ordet robust?
- Hva vil det si å være robust, hva legger du i det å være robust som menneske?
- Hvis jeg sier robuste barn, hva tenker du at dette begrepet omfatter ifh til barn?
 - Hva «består» dette begrepet av, for deg?
 - Teorien (P.S Jørgensen) trekker inn begreper som pågangsmot, utholdenhet, styrke og målbevissthet som en del av det å være robust
 - Hva tenker du om det?
 - Fysisk?
 - Mentalt?
 - Er det mulig at vi mennesker kan være for robuste? Hvordan kan det skje?
 - Tipper over til «Flink pike»?

Robusthet sett i sammenheng med rammeplanen

- I rammeplanen er det ett eget kapittel om livsmestring og helse, tenker du at dette kan sees i sammenheng med det å være «robust»? I så fall på hvilken måte?
 - Begreper som livsglede, mestring, trivsel og egenverd blir trukket frem i rammeplanen under dette kapittelet – hvordan ser du på disse begrepene?
 - Hvordan drar du paralleller til disse begrepene, oppimot robusthet?
 - Er disse begrepene viktig i barns liv/utvikling slik du ser det, på hvilken måte?
 - Hva har disse begrepene med barns beste å gjøre?
 - Hva tenker du er årsaken/bakgrunnen til at dette emnet fikk ett eget kapittel i den nye rammeplanen som kom i 2017? Hvorfor tror du det er en del fokus på dette i dag?
 - Samfunnsutvikling?
 - Større krav?
 - Hvilke andre deler av rammeplanen tenker du kan knyttes opp imot robusthet?

Praksis

- Hvordan ser du på din rolle i barnehagen, ifh til å styrke barns robusthet?
 - Her under mestring (pågangsmot, målbevissthet), egenverd, styrke selvfølelsen, det å takle å stå i det, samtidig som det er livsglede og trivsel?
- Hva mener du må ligge til grunn i barnehagen, for å ha ett godt utgangspunkt for å gjøre barna robuste?
 - Hvorfor mener du akkurat dette er viktig?
 - Hva er det din barnehage legger vekt på, som du mener kan være med på å styrke barns robusthet – gjør de til en beste utgaven av seg selv?
- På hvilken måte har voksenrollen en betydning i barnas opparbeidelse av robusthet, slik du ser det?
- Hvordan kan du som ped.leder få med deg hele personalet for å jobbe med dette?

Utvikling i samfunnet?

- Kan du se en utvikling blant barns utvikling, knyttet opp mot robusthet i løpet av de siste 10 årene? Har det skjedd noe, slik du ser det? I så fall, hva har skjedd?
 - Positiv utvikling? Negativ?
 - Tenker du det er viktig at barnehagene har fokus på å skape robuste barn, sett opp imot en eventuell utvikling de siste årene?
- Hva kan vi «egentlig» forvente av barnehagebarn?
 - Når det kommer til å ha pågangsmot/mestre utfordringer, det å være målbevisst, ha egenverd/selvkontroll/selvtillit, samtidig som vi vil at de skal oppleve livsglede og trivsel?
 - Kan dette være motstridene på noe vis?
 - Setter samfunnet for store krav dag?
 - Hvis ja; På hvilken måte setter samfunnet krav? er det som er for stort?
 - Er samfunnet for kravstor, hvis vi setter krav til barn i barnehagen?
 - I form av å pushe dem litt av komfortsonen, kjenne litt på motgang/motstand, utfordre dem og motiverer dem til å greie selv?
 - Hvilket syn på barn har vi da? Har vi fortsatt synet på barn, som human beings hvis vi gjør det? Eller blir fokuset dreid mot det de skal bli, og synet endres mot human becomings?
 - Gir vi dem muligheten til å fortsatt få lov til å være barn da?
 - Er det mulig å kombinere dette? Hva er den «perfekte» balansen slik du ser det?
 - Ser du noen forskjell mellom krav i barnehagen kontra krav hjemme?

7.2 Informasjon og samtykkeskjema

Dato

Hei

I forkant av intervjuet til min bachelor, sender jeg deg litt informasjon.

Personalia og oppgavebeskrivelse

Mitt navn er Tonje G. Kyllø, og jeg studerer 4.året (deltid) ved DMMH, der jeg har fordypningen «Ledelse av barns læring i ett nærmiljøperspektiv». Jeg har begynt med bacheloroppgaven, hvor jeg har valg temaet «Robuste barn». Personlig er jeg opptatt av at vi som jobber i barnehage må jobbe etter å finne den hårfine balansen mellom trygghet og pushe barna til å stå på egne ben. Derav interessen for temaet med robuste barn.

Foreløpig har jeg etter problemstillingen «*Hvordan forstår personalet/praksisfeltet begrepet robuste barn?*», men gjør oppmerksom på at den kan endre seg underveis i arbeidet mitt.

Deltagelse som informant

Din deltakelse som informant er frivillig, og du har rett til å trekke deg om du skulle ønske det. I forkant av intervjuet vil jeg sende deg intervjuguiden, slik at du får muligheten til å forberede deg. Intervjuet vil bli gjennomført ved at jeg spør spørsmål, for så å notere ned det du svarer. På grunn av GDPR, har jeg ikke lov til å ta opp intervjuet på lydfil (da vi fikk informasjon veldig sent om nødvendigheten til å søke tillatelse, slik at jeg ikke rakk å søke). Jeg vil derfor notere ned i korte trekk, underveis. For så å transkribere rett i etterkant av intervjuet – tre virkedager, og skrive mer utfyllende hva du svarte. Når det er gjort sender jeg deg det på mail, slik at du har muligheten til å se over og se om jeg har oppfattet deg riktig. Med det gir jeg deg muligheten til å komme med tilbakemelding og endre på svaret, hvis jeg har misforstått deg eller det er noe du vil tilføre eller eventuelt ta bort.

De svarene du gir meg, vil ikke under noen omstendigheter kunne spores tilbake til deg. Jeg vil anonymisere deg og de andre som deltar, i bacheloroppgaven. Svarene du gir meg vil bli brukt i analysedelen i bacheloren.

Jeg håper du har tid til å lese igjennom dette, slik at jeg kan få ditt samtykke til at du vil delta i intervjuet.

Mine veiledere i denne bacheloroppgaven fra Dronning Maud Minne Høyskole er: Signe Marie ...@dmmh.no og Gro Anita ...@dmmh.no .

Hvis det skulle dukke opp noen spørsmål underveis i prosessen – hva som helst, er det bare å ta kontakt med meg på epost eller telefon.

Med vennlig hilsen

Tonje Gresseth Kyllø

.....
Jeg samtykker i å delta i intervjuet, og er kjent med den informasjonen som er beskrevet ovenfor.

.....
Sted/ dato

.....
Underskrift